

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№11

2025
noyabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 795 sahifa.
2025-yil, noyabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

JAHONDA KREATIV IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHINING UMUMIY GLOBAL TENDENSIYALARI.....	12
Ismailov Azizbek Ruzimaxmatovich	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUV VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA BOZOR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	22
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich	
XORIJIY INVESTITSİYALAR VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI O'ZARO TA'SIR	30
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR EKSPORTINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	35
Sultonov Shodiyor Abduxalilovich, Karshiyeva Charos Mamasoliyevna	
QASHQADARYO VILOYATIDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI ASOSIDA YUQORI MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING HOZIRGI HOLATI.....	41
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XALQARO TAJRIBA ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	48
Xodjimatom Xamidullo Mamirjonovich	
TIJORAT BANKLARI KREDIT PORTFELNI SAMARALI BOSHQARISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR.....	53
Yusupov Shaxzod Maxmatmurodovich	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR VA IQTISODI SAMARADORLIGI TAHLILI.....	59
Axatova Shahnoza	
SANOATNING "DRAYVER" SOHALARINI RIVOJLANTIRISH	63
Mamurjonova Ruxshonabegim Farxodovna	
РОЛЬ КРЕАТИВНОЙ ИНДУСТРИИ В РЕГИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ КАРАКАЛПАКСТАНА.....	69
Хошимова Камилла Навфал қизи	
РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	79
Тожиева Шахноза Бобомуратовна, Расулова Дилфуза Валиевна	
АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	86
Файзиёв Умуркул Шухратович	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATIDA ISTEMOLCHILARNI MOTIVATSIYALASH MASALALARI	97
Jalilov Jamshid G'anijonovich	
СТАНДАРТЫ КАЧЕСТВА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	103
Ўролова Севара Бехзод қизи	
BANKLARDA KAPITAL YETARLILIGI VA LIKVIDLIKNI AUDITORLIK BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	109
Narziyev Hayotjon Azamatovich	
NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BudgetLASHTIRISH ORQALI FISKAL SAMARADORLIKNI OSHIRISH MASALALARI.....	115
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
AUDITORLIK XULOSALARIDA AUDITORLARNING PROFESSIONAL MULOHAZALARNING ASOSLILIGINI ANIQLASH AHAMIYATI	120
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich	
YASHIL IQTISODIYOTDA YASHIL MOLIYALASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIYOT UYG'UNLIGI.....	126
Xalikov S. X.	

TURISTIK KORXONALARDA BREND CAPITALINI BAHOLASH	131
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
AYOLLAR ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISHDA KASANACHILIKNING AHAMIYATI	141
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	148
Алимова Дилафруз	
O'ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA YASHIL INNOVATSIYALAR VA TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	153
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
RAQAMLI MOLIVAVIY XIZMATLAR TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA SOLIQ BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	161
Radjabov Umurzoq Ablakulovich	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО СЕКТОРА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭНЕРГЕТИКИ	165
Аллаева Г.Ж.	
THE IMPORTANCE OF STRESS TESTING AND ITS IMPLEMENTATION IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	169
Mamatova Sevara	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI SALOHİYATI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION KO'RSATKICHLARI	175
Nabiyev G'ulom Abdisalomovich	
IJTIMOİY SOHA INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT–XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIY TAJRIBALARI	185
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
YASHIL BANK MAHSULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	189
Mahmudov Ulug'bek Davronovich	
KICHIK BIZNESDA XUSUSIY VA UMUMIY AXBOROT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI	193
Navruz-zoda Layli Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	197
Mamatkulova Nadira Maxkamovna	
JAHON AMALIYOTIDA TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI	203
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ МАЛОГО БИЗНЕСА КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К “ЗЕЛЁНОЙ” ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	210
Бозорова Озода Рахимовна	
ТЕМИРБЕТОН КО'РРИКЛАРДАГИ BURDALANGIN BETONDAN OLINGAN CHAQIQ TOSHNI KOMPLEKS TADQIQOT QILISH	222
Salixanov Saidxon Salixanovich, Kenjayev Temurbek Olimjonovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA YASHIRIN IQTISODIYOTNI ANIQLASH USULLARI VA SOF FOYDA KO'RSATKICHIDA AKS ETISH YO'LLARI	226
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
MAMLAKATIMIZ BANKLARIDA FOIZ RISKILARI MUAMMOLARI VA ILMIY-TAHLILI	230
Isakov.J.Ya	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI EKSPORTGA YO'NALTIRISHDA IQTISODIY BARQARORLIK TUSHUNCHASINING NAZARIY ASOSLARI VA BAHOLASH MEZONLARI	238
Faxriddinov Bahriddin	

TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY VA KIMYOVIY TOLALARNING IQTISODIY AFZALLIKLARI	243
Raximov Furqat Jalolovich	
BUXORO VILOYATIDA CHARM-POYABZAL TARMOG'I RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH STRATEGIYASI.....	249
Rahmonov Xurshid Xayriddinovich, Atoeva Mehriqo Ilhom qizi	
KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBI VA UNI YURITISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	254
M.I.Murodova	
SOLIQ SIYOSATI ORQALI AHOLI DAROMADLARINI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI.....	258
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
INNOVATSION VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA LOGISTIK XIZMATLAR KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI TAHLILI.....	264
Xalimov Javlonbek Shaxriyovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SOLIQLARNI UNDIRISHNING METODOLOGIK MUAMMOLARI	271
Muxammadov Nodir Karimovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA EKSPORTBOP MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	277
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich	
IQTISODIYOT VA TA'LIM BOSHQARUVI: O'ZBEKISTONDA TA'LIM BRENDINGI UCHUN IQTISODIY JIHATLAR.....	282
Dilfuza Shokirova	
OLIY TA'LIM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	291
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna	
O'ZBEKISTON BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI INSON KAPITALI RIVOJI BILAN UYG'UNLASHTIRISH: INSTITUTSIONAL YONDASHUV.....	295
Xushvaqto'v Nodirbek Nomoz o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIVAVIY STRESS-TEST TIZIMINI YARATISH METODOLOGIYASI	299
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o'g'li	
HOZIRGI SHAROITDA BANK FAOLIYATIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	303
Malikova Dilrabo Muminovna, Shakarova Kumush Faxriddin qizi	
ENSURING SECURITY IN THE DIGITAL WORLD: HOW THE INSURANCE INDUSTRY CAN COUNTER CYBERATTACKS	308
D.D. Omonova	
JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISH JARAYONIDA Budget-SOLIQ SIYOSATINI ISLOH QILISH MASALALARI	314
Hojiakbar Zaynabidinov	
SILINDRSIMON KAMERADA QATLAMLI CHIGITLAR AYLANMA HARAKATINING TAHLILI.....	319
No'monov Mirjalol Abdumalik o'g'li	
IPAKCHILIK KLASSTERLARI ASOSIDA TARMOQNI O'RTA MUDDATLI RIVOJLAN TIRISH STRATEGIYASI.....	325
Xudoykulov Mamarasul Radjabovich	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	332
Shermatov Sirojiddan Xaydarovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM IQTISODIYOTINING RAQAMLI MARKETING ORQALI RIVOJLANISH YO'LLARI.....	335
Egamberdiyev Muzaffar	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ РЕШЕНИЙ В РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА «БЕЗОПАСНЫЙ ГОРОД»	339
Иминов Акбаржон Одилжонович	

IQTISODIY TIZIM VA INSON QADRIYATI: KAPITALIZM VA GUMANIZM O'RTASIDA	345
Raxmatullayev Sarvar Nazar o'g'li, Abdukarimova Muborak Sharaf qizi, Madrakhimova R. G.	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH VA INVESTITSİYALAR JALB ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	350
Yusupov Muxiddin Soatovich	
KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIVAVIY HISOBOT MA'LUMOTLARINI TAHLIL QILISH MASALALARI	358
Avazov Ilhom Ravshanovich	
YANGI TUZILISHLI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARINI OLISH USULLARI	363
S. Saparova, M. Musaeva, M. Mirsadikov, M. Mukimov	
KVANT MUHITIDA AXBOROTNI HIMOYALASHGA XIZMAT QILUVCHI MULTIPLEKSER TUZILMASI	370
Safojev Nuriddin Najmiddin o'g'li	
ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR: KO'P QATLAMLI IQTISODIY MEXANIZMLAR, INNOVATSION INFRATUZILMA VA INSTITUSIONAL UYG'UNLIKNING KONSEPTUAL TAHLILI	377
Kuziev Ravshan Ramazonovich	
SANOAT HAMKORLIGINING ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA INTEGRATSIYA QILISH YO'LLARI	385
Boyutayev Olimjon Urayimovich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	392
Akbarov G'ayratjon Ne'madjonovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA YILQICHILIK VA TUYACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARINI ARIMA MODEL ASOSIDA PROGNOZLASH	396
Sabit Gabbarov Nietali'evich	
MAKTABGACHA TA'LIM MUASSALARIDA AUTSORSING FAOLIYATINI MOLIVALASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR	402
Xamidov Anis Choriyevich	
NEXUS BETWEEN RENEWABLE ENERGY USE AND GDP GROWTH IN UZBEKISTAN	407
Xalimjonov Nurbek Ulug'bek o'g'li, Toxirov Shodiyor Zafar o'g'li, Jumamuratov Sultanbek Ilyasovich	
MOLIVAVIY SALOHİYATNI OSHIRISHDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	415
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
O'ZBEKISTON O'RMON XO'JALIGIDA INNOVASION MOLIVALASHTIRISH: NORMATIV TAYANCH, BOZOR INSTRUMENTLARI VA EKOTIZIM XIZMATLARI	420
Mamatqulova Muxlisaxon Mamirjanovna	
SERVIS IQTISODIYOTIDA ISH BILAN BANDLIK SHAKLLARI TRANSFORMATSIYASINI TADBIQ QILISHGA METODOLOGIK YONDASHUV	425
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TURIZMNING O'RNI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	431
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОГО» ФИНАНСИРОВАНИЯ В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ	436
Мирдовидов Бахтиер Кобилович	
MILLIY IQTISODIYOT UCHUN INVESTITSIYA RESURSI SIFATIDA UY XO'JALIKLARI JAMG'ARMALARINI RIVOJLANTIRISH	443
Bayxonov Baxodirjon Tursunbayevich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TIZIMLARI HIMOYA VOSITALARINI SUN'IY INTELLEKT BILAN INTEGRATSIYALASH MUAMMOLARI	448
Bozorov Suhrobjon Mumin o'g'li	

SANOAT KORXONALARIDA KPI TIZIMINI JORIY QILISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	453
Tursunov Orifali Samandarovich	
IQTISODIY BARQARORLIKGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	457
Abdullayeva Sevaraxon Xasanovna	
ZARAFSHON MINTAQASI HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARI O'RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNI TA'MINLASH ISTIQBOLLARI	463
Murtazayev Isabek Bazarbayevich	
YUQORI SAMARALI PAXTA TOZALAGICHDA MAYDA IFLOSLIKLARNI AJRATISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING OPTIMAL PARAMETRLARINI MATEMATIK MODELASHTIRISH ASOSIDA ANIQLASH.....	471
Mirzakarimov Mirsharoffiddin Mirzaabdurahimovich	
MAHSULOTLAR RAQAMLI PASPORTI EKOTIZIMI VA UNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	478
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
ВЛИЯНИЕ РАЗЛИЧНЫХ МОЮЩИХ СРЕДСТВ И МЕТОДОВ НА ПОКАЗАТЕЛИ КАЧЕСТВА НАТУРАЛЬНЫХ ШЕРСТЯНЫХ ВОЛОКОН.....	484
Собиров ДаниёрХолмуродович	
СТРУКТУРНАЯ МОДЕЛЬ ЦИФРОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ.....	490
Киличева Феруза Бешимовна	
KICHIK BIZNESNING BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA SAMARALI OMILLARDAN FOYDALANISH NAZARIYASI	495
Imomnazarov Xurshid Ozodbekovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY BARQARORLIKNI BAHOLASH INDIKATORLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	499
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOXASIGA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMINI TA'SIRI.....	504
Yuldashev Kodirjon Mamadjanovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	508
Shernayev Akbar Aqmirzayevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI	514
Adilov Mirkomil Miralimovich	
IDORALARARO INTEGRATSIYANING NAZARIY MODELLARI VA UNING DAVLAT BOSHQARUVIDAGI AHAMIYATI	520
Ashirov Jamolbek Shuxrat o'g'li	
MO'RT MATERIALLARNI MEXANIK KESIB ISHLOV BERISHDA ASBOB YUZASIDA KUZATILADIGAN YEYILISH	526
Allanazarov Akmal Abdulxaqovich, Axmedov Azamat Xaitovich, Shakirov Shuhrat Musayevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOLIQ MONITORING TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	530
Lukmanov Kahramon Abdurahmanovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR	534
Yuldashov Isomiddin Sidiqovich	
KICHIK BIZNESNI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA TIJORAT BANKLARINING KREDIT SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	540
Norqobilova Nargiza Abdigodirovna	

PNEVMOTRANSPORT TIZIMIDAGI PNEVMOQUVUR TIRSAK MATERIALINI YAXSHILASH ORQALI PAXTA SIFATIGA TA'SIRINI O'RGANISH	546
Boltabayev Bekzod Egamberdiyevich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING EKOLOGIK AKTIVLARINI HISOBGA OLISH	549
Mirzayev Komiljon Abdullajonovich	
DEHQON XO'JALIKLARIDA YER RESURLARIDAN FOYDALANISHNING EKOLOGIK XAVFSIZLIGI VA UNING BAHOLASH USULLARI.....	553
Axmatov Abutolibxon Ochilxon o'g'li	
XUSUSIYLASHTIRILGAN KORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MOLIVAVIY NATIJADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI	557
Asomidinova Moxigulbonu Oybek qizi	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNING ORTIB BORISHI JAHON MIQYOSIDA JORIY ETILAYOTGAN BUSINESS READY REYTINGIDAGI BAHOLASH NATIJALARIDA YAQQOL NAMOYON BO'LMOQDA.....	562
Platov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Ortiqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA INVESTITSIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI.....	570
Nilufar Mengqobilovna Xudayberdieva	
MAGNEZIAL BOG'LOVCHI MATERIALLAR ISHLAB CHIQRISHDA SANOAT CHIQINDILARNI FOYDALANISHNING DUNYO VA O'ZBEKISTON MIQYOSIDAGI HOLATI	574
Rahimjon Jalilov Ravshanbek o'g'li, Orazimbetova Gulistan Jaksilikovna	
KORXONALAR ISHLAB CHIQRISH POTENSIALINING XUSUSIYATLARI VA UNDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	578
Jalilov Bahrom Sotiboldievich	
O'ZBEKISTONDA INKLYUZIV SUG'URTA INSTITUTINING RIVOJLANISH ZARURATI VA UNING IJTIMOY-IQTISODIY AHAMIYATI.....	583
Ravshanova Mohinur O'rolovna	
INNOVATIVE APPROACHES TO IMPROVING STUDENTS' DIGITAL COMPETENCE	588
Jalqasbayev Sultanbek Tayrbek uli	
KREATIV TURIZMDA YANGI TAJRIBALAR YARATISH: IJODIY KLASSTERLAR, MAHALLIY HUNARMANDCHILIK VA IMMERSIV TEXNOLOGIYALAR ROLI	593
Hamzayeva Dilfuza Samarovna	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISHNING ZARURIYATI VA AHAMIYATI	599
Salimjonova Zilolaxon Salimjon qizi	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN FOYDALANILADIGAN MOLIVAVIY MAHSULOTLAR	605
Nazarova Umida Mamadali qizi	
CREDIT RISK MANAGEMENT AND PROFITABILITY OF COMMERCIAL BANKS IN AN EMERGING MARKET: THE CASE OF UZBEKISTAN	609
Ruzmamat Khudayberganov Shokirjon ugli, Sobirov Yuldoshboy Ruzimboevich, Nodirbek Fayzullaev Baxtiyor Ugli	
PAXTA XOMASHYOSIDAGI IFLOSLIKLARNI TOZALASHDA UNUMDORLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OPTIMAL PARAMETRLARNI ANIQLOVCHI MATEMATIK MODEL.....	616
Karimov Abdusamat Ismonovich, Imomnazarova Nurjaxon	
ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО КАК ИНСТРУМЕНТ МОДЕРНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ДОШКОЛЬНОГО И ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	621
Муродбек Болтабоев	

YOSHLAR TADBIRKORLIGINI MOLIYALASHTIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR	626
Valiev Umid Gulamovich	
TURIZM SOHASIDA MARKETING STRATEGIYALARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	631
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
HR MARKETING STRATEGIYALARINING KORXONA SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	635
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA MARKETING TADQIQOTLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	641
Musayeva Shoirazimovna	
ЭМПИРИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЗРЕЛОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА И ЦИФРОВИЗАЦИИ В МАЛОМ И СРЕДНЕМ БИЗНЕСЕ УЗБЕКИСТАНА	646
Джуманиязова Сабина Михайловна	
MAMLAKATIMIZDA INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH: ISTIQBOLLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR	654
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
SYNTHESIS OF FLAME-RESISTANT NANOCOMPOSITE COATINGS, THEIR THERMO-MECHANICAL PROPERTIES, AND PRACTICAL APPLICATION IN THE EVALUATION OF HEAT RESISTANCE	658
Tosheva Dilfuza Farxodovna, Siddikov Ikrom Iminjonovich, Rakhimov Firuz Fazlidinovich	
TELEKOMMUNIKATSIYA KORXONALARI FAOLIYATIDA RAQAMLI TEXNIKA VA TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	663
Xusanov Durbek Nishanovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ЖЕЛЕЗОБЕТОННОЙ ТОНКОСТЕННОЙ КОНСТРУКЦИИ С ГРУНТОВЫМ МАССИВОМ В УСЛОВИЯХ ПОЛЗУЧЕСТИ	667
Уринов Адхамджан Акбарович	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	673
Qurbonov Nuriddin Ro'ziqulovich	
BOLALAR KIYIMI TEXNOLOGIYASIDA XAVFSIZLIK TALABLARI	679
Ergasheva Rashida Abdug'anievna	
AUDITNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOT SANASIDAN KEYINGI HODISALAR AUDITI	683
Muydinov Erkin Djamaliddinovich	
YANGI KELAJAK UCHUN RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QAMRAB OLISH: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR	689
Jalilov Sherzod Kaxramanovich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI KO'P OMILLI BOG'LANISHLAR ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI	693
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MEHNAT BOZORI VA BANDLIKNING TRANSFORMATSIYASI: GLOBAL TENDENSIYALAR VA ISTIQBOLLAR	697
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
К ВОПРОСУ РАСЧЕТА ПАРАМЕТРОВ КРОМОК ПРИ ВЫСОКОЧАСТОТНОЙ СВАРКИ ТРУБНОЙ ЗАГОТОВКИ ИЗ ФЕРРОМАГНИТНОГО МАТЕРИАЛА	704
Заиркулов Элёр Ёқубжон ўғли	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA XARAJATLARNI KAMAYTIRISHGA UMUMIY YONDASHUVLAR	708
Saidova Kamola Xoshimovna	

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ И МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ЗАТРАТАМИ НА ПРОИЗВОДСТВО ПРОДУКЦИИ	713
Минутдинова Лилия Тагировна	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA EKSPORT SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING INSTITUTSIONAL VA TARKIBIY OMILLARI EMPIRIK TAHLILI	719
Raximov To'xtabek Jumaboyevich	
BOZOR IQTISODIYOTIDA ISH HAQI, FOYDA, FOIZ VA RENTA DAROMADLARI TAHLILI	724
Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING MARKETING VA LOGISTIKA FAOLIYATINI BOSHQARISH.....	728
Djurayev Bekzod Bekmatovich	
ELEKTRON TIJORATDA MA'LUMOTLAR (BIG DATA) VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA RAQOBAT USTUNLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	733
Baymuradov Shoxrux Mahmudovich	
SUG'URTA TASHKILOTLARI FAOLIYATINING NAZARIY ASOSLARI, MOHIYATI, ZARURLIGI VA VUJUDGA KELISH SHART-SHAROITLARI	738
Yakubov Dilshod Kamildjanovich	
ILG'OR XORIJ TAJRIBALARIDAN O'ZBEKISTON AMALIYOTIDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	745
Shodmonov Bahodir Sherkulovich	
BANKLARDA MOLIVAVIY MEXANIZM VA UNING KORPORATIV BOSHQARUVDA GI AHAMIYATI.....	752
Temirov Abdulaziz Alimjanovich	
RAQOBAT MAHSULOTLARINI BOZOR TALABIGA MOSLASHTIRISHNING OMILI SIFATIDA.....	757
Saidakbarov Xusniddin Abdusalomovich	
REKURSIV FUNKSIYA YORDAMIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUBLIKKA SINASH ALGORITMI.....	762
Mardiyev Ulugbek Rasulovich	
XARAJATLAR VA TANNARX, ULARNING MAZMUNI VA TAVSIFI	768
Xudoyberdiyev Odiljon Egamberdi o'g'li	
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TIJORAT BANKLARIDA MEHNATNI TASHKIL ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	775
Yusupova Madina Abduvarisovna	
MOLIVAVIY INSTRUMENTLAR AUDITINI RIVOJLANTIRISH.....	781
Maxmudov Saidjamol Qadirjanovich	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA SUG'URTA INSTITUTLARI TOMONIDAN XIZMATLARNI KO'RSATISH TAJRIBASI	788
Sherov Sanjar Radjabovich	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA SUG'URTA INSTITUTLARI TOMONIDAN XIZMATLARNI KO'RSATISH TAJRIBASI

Sherov Sanjar Radjabovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD.

Mustaqil izlanuvchisi

E-mail: sherovsr@mail.ru

Annotatsiya. Maqolada rivojlangan mamlakatlarda sug'urta institutlari tomonidan xizmat ko'rsatish tajribasi o'rganildi va tahlil qilindi. Shuningdek, tadqiqot natijalari AQSh, Buyuk Britaniya, Polsha, Shveysariya va Yaponiyadagi ilg'or sug'urta institutlari moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, sug'urtalanuvchilar huquqlarini himoya qilish, risklarni boshqarish hamda sug'urta xizmatlarini samarali yetkazish bo'yicha ilg'or amaliyotlarni qo'llashini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: sug'urta, sug'urta bozori, risklarni boshqarish, ixtiyoriy sug'urta, majburiy sug'urta, raqamli texnologiyalar.

Abstract. The article examines and analyzes the experience of insurance institutions in providing services in developed countries. The research findings demonstrate that leading insurance institutions in the United States, the United Kingdom, Poland, Switzerland, and Japan apply advanced practices to ensure financial stability, protect policyholders' rights, manage risks, and deliver insurance services efficiently.

Keywords: insurance, insurance market, risk management, voluntary insurance, compulsory insurance, digital technologies.

Аннотация. В статье изучен и проанализирован опыт оказания услуг страховыми институтами в развитых странах. Результаты исследования показывают, что передовые страховые институты США, Великобритании, Польши, Швейцарии и Японии применяют эффективные практики по обеспечению финансовой устойчивости, защите прав страхователей, управлению рисками и результативному предоставлению страховых услуг.

Ключевые слова: страхование, страховой рынок, управление рисками, добровольное страхование, обязательное страхование, цифровые технологии.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining hozirgi rivojlanish bosqichi, xalqaro iqtisodiy munosabatlarning chuqurlashuvi hamda milliy iqtisodiyotlarning bozor tamoyillariga asoslangan transformatsiyasi sug'urta bozorini rivojlantirish masalasining dolzarbligini oshirmoqda. Ayniqsa, sug'urta institutlari tomonidan xizmatlarni samarali ko'rsatish tizimini shakllantirish va takomillashtirish jarayonida rivojlangan mamlakatlar tajribasini o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Sug'urta bozori moliyaviy tizimning muhim tarkibiy qismi sifatida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda, tadbirkorlik subyektlari hamda aholining moliyaviy xavflarini kamaytirishda muhim rol o'ynaydi.

Bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayonida bo'lgan davlatlar uchun sug'urta bozorini shakllantirish va rivojlantirish masalasi alohida ahamiyatga ega bo'lib, bu jarayonda xalqaro sug'urta bozorida shakllangan rivojlangan mexanizmlarni tahlil qilish zarurati yuzaga keladi. Rivojlangan mamlakatlarda sug'urta institutlari faoliyatining samaradorligi, xizmatlar turlari va sifati, risklarni boshqarish mexanizmlarining takomillashganligi hamda institutsional infratuzilmaning rivojlanganligi ushbu sohada boy va ilg'or tajriba mavjudligini ko'rsatadi. Shu munosabat bilan, rivojlangan mamlakatlarda sug'urta institutlari tomonidan xizmatlar ko'rsatish tajribasini chuqur o'rganish va uni milliy sharoitga moslashtirish sug'urta bozorining barqaror rivojlanishini ta'minlash, iqtisodiy islohotlarni samarali amalga oshirish hamda milliy iqtisodiyotning jahon xo'jalik tizimiga integratsiyalashuvini jadallashtirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

E. Outreville fikriga ko'ra, rivojlangan mamlakatlarda sug'urta institutlari moliyaviy tizimning muhim bo'g'ini hisoblanib, iqtisodiy risklarni kamaytirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash orqali iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi [3]. Sug'urta xizmatlarining keng qamrovi investitsion muhitning yaxshilanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

D. Bland ta'kidlashicha, sug'urta institutlari tomonidan ko'rsatiladigan xizmatlar uzoq muddatli majburiyatlarga asoslanadi va ishonch omiliga tayanadi [4]. Shu sababli rivojlangan mamlakatlarda sug'urta bozori qat'iy huquqiy me'yorlar hamda davlat nazorati orqali tartibga solinadi. Bu holat sug'urtalanuvchilar manfaatlarini ishonchli himoya qilishga xizmat qiladi.

H. Lee va Z. Yong fikriga ko'ra, sug'urta xizmatlarining rivojlanishi iqtisodiy o'sish jarayonlari bilan chambarchas bog'liqdir. Rivojlangan mamlakatlarda sug'urta institutlari real sektorni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlab, tadbirkorlik faoliyati bilan bog'liq xavflarni kamaytiradi [5]. Natijada iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi ta'minlanadi.

M. Häusler qayd etishicha, sug'urta institutlari moliyaviy tizimda risklarni qayta taqsimlash mexanizmlari orqali barqarorlikni ta'minlaydi [6]. Rivojlangan mamlakatlarda sug'urta bozori bank va kapital bozorlari bilan uzviy bog'liq holda faoliyat yuritadi. Mazkur holat moliyaviy inqirozlar ta'sirini yumshatishga xizmat qiladi.

Swiss Re Institute mutaxassislarning fikriga ko'ra, rivojlangan mamlakatlarda sug'urta xizmatlarini ko'rsatishda innovatsion mahsulotlar alohida ahamiyat kasb etadi [7]. Raqamli texnologiyalar hamda Big Data vositalari sug'urta risklarini yanada aniqroq baholash imkonini yaratadi. Bu esa sug'urta xizmatlari sifatining oshishiga olib keladi.

A. Denkowska ta'kidlashicha, Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida sug'urta institutlari faoliyati yagona me'yoriy-huquqiy talablar asosida tashkil etiladi [8]. Ushbu yondashuv sug'urta xizmatlarining sifati va shaffofligini ta'minlashga xizmat qiladi. Natijada bozor ishtirokchilari o'rtasida sog'lom raqobat muhiti shakllanadi.

S. Wanat fikriga ko'ra, rivojlangan mamlakatlarda sug'urta xizmatlari nafaqat moliyaviy himoya vositasi, balki ijtimoiy barqarorlikni ta'minlovchi muhim mexanizm sifatida namoyon bo'ladi [9]. Sug'urta institutlari aholining ijtimoiy xavfsizligini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Bu holat, ayniqsa, sog'liqni saqlash va pensiya sug'urtasi sohalarida yaqqol namoyon bo'ladi.

Z. Quan qayd etishicha, InsurTech texnologiyalarining joriy etilishi rivojlangan mamlakatlarda sug'urta xizmatlari modelining sezilarli darajada takomillashuviga olib kelmoqda [10]. Raqamli platformalar orqali sug'urta xizmatlarini tezkor va qulay shaklda ko'rsatish imkoniyatlari kengaymoqda. Bu esa mijozlar qoniqishining oshishiga xizmat qiladi.

M. Stigler fikriga ko'ra, indeks va parametrik sug'urta turlarining rivojlanishi sug'urta xizmatlari samaradorligini sezilarli darajada oshirgan [11]. Ayniqsa, AQSh va Yevropa mamlakatlarida ushbu mexanizmlar risklarni tezkor qoplash imkonini beradi. Natijada sug'urtalanuvchilarning moliyaviy barqarorligi mustahkamlanadi.

H. Omrani va hammualliflar ta'kidlashicha, rivojlangan mamlakatlarda sug'urta institutlari boshqa moliyaviy sektorlar bilan integratsiyalashgan holda faoliyat yuritadi [12]. Mazkur integratsiya sug'urta xizmatlari ko'lamini kengaytirish hamda risklarni samarali boshqarish imkonini beradi. Natijada sug'urta bozori umumiy moliyaviy tizim barqarorligiga xizmat qiladi.

B. Bahodirov fikriga ko'ra, rivojlangan mamlakatlar tajribasi sug'urta institutlari faoliyatini takomillashtirishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi [13]. Xususan, sug'urta bozorini tartibga solishda institutsional mustaqillik va moliyaviy barqarorlik masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Ushbu yondashuv milliy sug'urta bozorini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

M. Ismatullayeva qayd etishicha, xorijiy tajribada sug'urta xizmatlarini diversifikatsiya qilish ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi [14]. Ayniqsa, raqamli, ekologik va ixtisoslashgan sug'urta turlarining rivojlanishi sug'urta bozorida raqobat muhitini kuchaytiradi. Mazkur tajribani milliy sug'urta bozorida qo'llash muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

U. Darxanova fikriga ko'ra, rivojlangan mamlakatlarda sug'urta institutlari tomonidan xizmatlarni samarali ko'rsatish iqtisodiy islohotlarni qo'llab-quvvatlashda muhim omil hisoblanadi [15]. Sug'urta bozori aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish hamda moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shu bois ushbu tajribani milliy sharoitga moslashtirish zarur hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolani tayyorlash jarayonida deduktiv va induktiv metodlar, shuningdek, mantiqiy hamda qiyosiy tahlil, tarixiy yondashuv, statistik usullar va sistemali tahlil metodlaridan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sug'urta sohasi jahon miqyosida iqtisodiyotning eng yuqori darajada integratsiyalashgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Xalqaro bozor munosabatlarining rivojlanishi hamda milliy sug'urta bozorlarining global sug'urta bozorlariga bosqichma-bosqich integratsiyalashuvi jahon miqyosida risklarni neytrallashtirishni ta'minlovchi tabiiy jarayon sifatida namoyon bo'ladi. Bozor iqtisodiyotining rivojlanishi jarayonida mulkni yo'qotish, daromadlardan mahrum bo'lish yoki boshqa mulkiy manfaatlarga zarar yetkazilishi bilan bog'liq risklar ko'lamining kengayishi sug'urta xizmatlariga bo'lgan talabning oshishiga olib keladi.

Rivojlangan mamlakatlar sug'urta bozorlarida ekstensiv o'sish bosqichi asosan yakunlangan bo'lib, ushbu bozorlarda sug'urta xizmatlariga bo'lgan talabning taklifdan ustunligi hisobiga rivojlanish imkoniyatlari cheklangan. Aksincha, o'tish iqtisodiyotiga ega hamda rivojlanayotgan mamlakatlar sug'urta bozorlarida sug'urta tizimi hanuz shakllanish va rivojlanish bosqichida bo'lib, sug'urtaning asosiy funksiyalarining to'liq amalga oshirilmasligi zamonaviy moliyaviy vositalar, raqamli texnologiyalar, risklarni boshqarish mexanizmlari hamda institutsional infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi bilan izohlanadi.

Shu bilan birga, o'tish iqtisodiyotiga ega va rivojlanayotgan mamlakatlar uchun sug'urta mukofotlari tushumlarining sug'urta to'lovlari o'sish sur'atlaridan yuqori bo'lishi umumiy va obyektiv tendensiya sifatida kuzatiladi. Xorijiy mamlakatlarda sug'urtaga oid asosiy yondashuvlar uning ishlab chiqarish sohalari hamda moliya-kredit tizimidagi muhim o'rnini e'tirof etishga asoslanadi. Shu munosabat bilan, xorijiy mamlakatlar sug'urta bozorlarini tashkil etish tajribasi va ularning o'ziga xos jihatlari ayrim davlatlar misolida tahlil qilish maqsadga muvofiqdir.

Polsha sug'urta bozorining tuzilmasi milliy sug'urta bozoridan kompaniyalar soni, hayotni sug'urtalash va umumiy sug'urta bilan shug'ullanuvchi kompaniyalar nisbatlari, o'zaro sug'urtalash jamiyatlarining mavjudligi, bozorning monopolialashuv darajasi, sug'urtalovchilar ustav fondlarida xorijiy kapital ulushi hamda xorijiy kapital ishtirokidagi kompaniyalar bilan bir qatorda xorijiy sug'urta kompaniyalarining bosh filiallari mavjudligi bilan farqlanadi. Polsha sug'urta bozori infratuzilmasida faoliyat yurituvchi muhim institutlar qatoriga, avvalo, Sug'urtalanuvchilar vakili (Spiker), Sug'urta kafolat fondi hamda Sug'urta ta'limi fondini kiritish mumkin. Quyidagi 1-jadvalda Polsha sug'urta bozori infratuzilmasining asosiy institutlari va ularning xususiyatlariga oid ma'lumotlar keltirilgan.

1-jadval. Polsha sug'urta bozori infratuzilmasining asosiy institutlari va ularning xususiyatlari

Institut nomi	Asosiy vazifalari	Xususiyatlari
Sug'urtalanuvchilar vakili (Spiker)	Sug'urtalanuvchilar va nodavlat pensiya fondlari ishtirokchilarining sug'urta kompaniyalari faoliyatiga oid murojaat va shikoyatlarini ko'rib chiqish; sug'urta sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini ekspertizadan o'tkazish	Davlat tomonidan qonunchilik asosida tashkil etilgan mustaqil institut bo'lib, sug'urta bozorida iste'molchilar huquqlarini himoya qilishni ta'minlaydi
Sug'urta kafolat fondi	Majburiy sug'urta turlari bo'yicha zararlarni qoplash; sug'urta kompaniyalari bankrot bo'lgan taqdirda sug'urta to'lovlari amalga oshirish; vaqtinchalik moliyaviy qiyinchiliklarga duch kelgan sug'urtalovchilarga qaytariladigan moliyaviy yordam ko'rsatish	Sug'urta bozorining moliyaviy barqarorligini ta'minlovchi majburiy institut bo'lib, barcha majburiy sug'urta bilan shug'ullanuvchi kompaniyalar uning ishtirokchilari hisoblanadi
Sug'urta ta'limi fondi	Aholining sug'urta sohasidagi bilimlarini oshirish; sug'urta madaniyatini rivojlantirish; ilmiy-tadqiqot va ta'lim loyihalarini qo'llab-quvvatlash	Ixtiyoriy asosda faoliyat yurituvchi institut bo'lib, sug'urta bozorining uzoq muddatli rivojlanishiga xizmat qiluvchi ta'limiy va ilmiy yo'nalishga ega

Sug'urtalanuvchilar vakili sug'urta xizmatlaridan foydalanuvchilarning huquqlarini himoya qilishga yo'naltirilgan institut bo'lib, sug'urta kompaniyalari va nodavlat pensiya fondlari faoliyati yuzasidan kelib tushadigan murojaat va shikoyatlarni ko'rib chiqadi, shuningdek, sug'urta bozoriga taalluqli normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini ekspertizadan o'tkazadi. Mazkur institut sug'urta bozorida manfaatlar muvozanatini ta'minlash hamda iste'molchilar ishonchini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Sug'urta kafolat fondi sug'urta bozorining moliyaviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy mexanizmlardan biri hisoblanadi. Ushbu fond majburiy sug'urta turlari bo'yicha zararlarni qoplash, sug'urta kompaniyalari bankrot bo'lgan taqdirda sug'urtalanuvchilar oldidagi majburiyatlarning bajarilishini kafolatlash hamda zarur hollarda sug'urtalovchilarga vaqtinchalik moliyaviy yordam ko'rsatish vazifalarini amalga oshiradi. Shu bilan birga, Sug'urta ta'limi fondi aholining sug'urta sohasidagi bilim va madaniyatini oshirishga xizmat qilib, ilmiy-tadqiqot

ishlari va ta'lim loyihalarini qo'llab-quvvatlash orqali sug'urta bozorining uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga ko'maklashadi.

Mazkur institutlarning dastlabki ikkitasi sug'urta qonunchiligiga muvofiq majburiy institutlar hisoblanadi. Sug'urtalanuvchilar vakili "Sug'urta nazorati va Sug'urtalanuvchilar vakili to'g'risida"gi qonun asosida faoliyat yuritadi [1]. Uning asosiy vazifalari sug'urtalanuvchilar va nodavlat pensiya fondlari ishtirokchilarining sug'urta kompaniyalari faoliyatiga oid murojaat va shikoyatlarini ko'rib chiqish, shuningdek, sug'urta bozoriga taalluqli normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini ekspertizadan o'tkazishdan iboratdir. Sug'urtalanuvchilar vakili faoliyati sug'urta kompaniyalari tomonidan yillik yig'ilgan yalpi sug'urta mukofotlari asosida hisoblangan badallar hisobidan moliyalashtiriladi. Mazkur badal 2023-yildan boshlab sug'urta kompaniyalari uchun yig'ilgan yalpi sug'urta mukofotlarining 0,02875 foizi, chet el sug'urta kompaniyalari uchun esa 0,03125 foizi miqdorida belgilangan bo'lib, bu ombudsman instituti faoliyatining barqaror moliyaviy ta'minlanishiga xizmat qiladi.

Sug'urtalanuvchilar vakilining ta'limiy faoliyati asosan Sug'urta ta'limi fondi orqali amalga oshiriladi. Ushbu fond aholining sug'urta sohasidagi bilimlarini oshirish va sug'urta madaniyatini rivojlantirish maqsadida tashkil etilgan ixtiyoriy tuzilma hisoblanadi. Fond 1998-yildan buyon faoliyat yuritib kelmoqda hamda bir qator doimiy loyihalarni amalga oshiradi. Jumladan, sug'urta mavzusidagi dissertatsiyalar, magistrlik va bakalavrluk bitiruv ishlarining yillik tanlovini tashkil etish hamda g'olib ishlarni "Sug'urta gazetasi" sahifalarida chop etish shular jumlasidandir.

Mamlakatimiz sug'urta bozori infratuzilmasida Sug'urtalanuvchilar vakili va Sug'urta ta'limi fondiga o'xshash institutlar hozircha keng rivojlanmagan. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston sug'urta bozori uchun bunday institutlarni joriy etish va rivojlantirish istiqbolli yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Polsha sug'urta bozorining yana bir muhim infratuzilmaviy elementi Sug'urta kafolat fondi hisoblanadi. Ushbu fond faoliyati "Majburiy sug'urta, Sug'urta kafolat fondi va Polsha transport sug'urtachilari byurosi to'g'risida"gi qonun bilan tartibga solinadi [2]. Fond ikki asosiy va bir qator qo'shimcha vazifalarni bajaradi. Asosiy vazifalardan biri Polsha hududida yuz bergan majburiy fuqarolik javobgarligi va fermerlar javobgarligi sug'urtalari bo'yicha zararlarni qoplashdir. Ikkinchi asosiy vazifa sug'urta kompaniyalari bankrot bo'lgan taqdirda sug'urta to'lovlarini amalga oshirishdan iboratdir.

Qo'shimcha vazifalar qatoriga majburiy sug'urta shartnomalari portfelini qabul qilgan va vaqtinchalik moliyaviy resurslar yetishmayotgan sug'urta kompaniyalariga qaytariladigan moliyaviy yordam ko'rsatish, shuningdek, transport vositalari egalariining majburiy fuqarolik javobgarligi sug'urtasi shartnomalari reyestrini yuritish kiradi. Fond ishtirokchilari sifatida transport vositalari egalari va fermerlar javobgarligini majburiy sug'urtalash bilan shug'ullanuvchi barcha sug'urta kompaniyalari avtomatik tarzda qabul qilinadi. Hayotni sug'urtalash bilan shug'ullanuvchi kompaniyalar esa faqat bankrotlik e'lon qilingan taqdirda va belgilangan badalni to'lagan holda fond ishtirokchisiga aylanadi.

AQSh sug'urta kompaniyalari ko'p funksiyali moliyaviy-kredit institutlari va holdinglar sifatida faoliyat yuritadi. Ular sho'ba korxonalari orqali nafaqat sug'urta xizmatlarini ko'rsatadi, balki kreditlar ajratish, chek orqali hisob-kitoblarni amalga oshirish, ko'chmas mulk va qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq operatsiyalarda ishtirok etish, shuningdek, mijozlar topshirig'iga ko'ra mulk va kapitalni boshqarish kabi investitsion faoliyat turlarini ham amalga oshiradi. Bunday diversifikatsiya sug'urta kompaniyalarining ayrim sug'urta turlarida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan noqulay holatlar sharoitida moliyaviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

2026-yil holatiga ko'ra, AQSh sug'urta bozorida 4 700 dan ortiq sug'urta kompaniyalari mavjud bo'lib, ulardan 2 684 tasi mulkiy va javobgarlik sug'urtasi, 717 tasi esa hayot sug'urtasi sohasida faoliyat ko'rsatadi. Tashkiliy-huquqiy shakliga ko'ra, ular asosan aksiyadorlik jamiyatlari va o'zaro sug'urta jamiyatlari hisoblanadi [16].

AQSh fuqarolari orasida hayotni sug'urtalash sohasida eng yuqori talabga ega bo'lgan sug'urta turlari vafot etish holati bo'yicha sug'urta hamda jamg'arib boriladigan sug'urta hisoblanib, ular hayotni sug'urtalashdan olinadigan umumiy daromadlarning qariyb to'rt dan uch qismini tashkil etadi. Jamg'arib boriladigan sug'urta sug'urtalangan shaxs shartnomada belgilangan yoshga yetganda sug'urta summasini to'lashni nazarda tutadi. Ushbu sug'urta turi mahalliy amaliyotdagi tirik qolish sug'urtasiga o'xshash bo'lib, ko'pincha vafot etish holati bo'yicha sug'urta bilan birgalikda amalga oshiriladi.

AQShda sug'urta faoliyatini tartibga soluvchi yagona federal qonun mavjud emas hamda sug'urta faoliyati ustidan nazoratni amalga oshiruvchi yagona federal organ shakllantirilmagan. Ushbu bozorning o'ziga xos xususiyati shundan iboratki, har bir shtat o'zining mustaqil sug'urta qonunchiligiga ega. Shu bilan birga, sug'urta tashkilotlari sug'urta siyosatini ishlab chiqish, sug'urta badallari miqdorini belgilash, ularni undirish hamda sug'urta tovonlarini to'lash amaliyotini mustaqil ravishda shakllantirish vakolatiga ega.

Shveysariyada sug'urta kompaniyalari mijozlari qatoriga deyarli barcha moliyaviy-kredit muassasalari, sanoat, savdo, transport hamda qishloq xo'jaligi korxonalari kiradi. Ushbu mamlakatda sug'urta

kompaniyalarining muvaffaqiyatli faoliyat yuritishida kapital bozorlarida faol investitsiya siyosatini olib borish muhim omillardan biri hisoblanadi.

Buyuk Britaniyada sug'urta bozorini tartibga solish maxsus sug'urta nazorati organi tomonidan amalga oshiriladi. Ushbu organ Savdo va sanoat departamenti tarkibida faoliyat yuritib, sug'urta kompaniyalari faoliyatini tashkil etish hamda zarur hollarda unga aralashish bo'yicha keng vakolatlarga ega. Sug'urta qoidalarining buzilishi aniqlangan taqdirda, sug'urta kompaniyalariga nisbatan huquqiy choralar, jumladan, ularning faoliyatini vaqtincha to'xtatish yoki tugatish choralari qo'llanilishi mumkin.

Yaponiyada sug'urta faoliyati xususiy sug'urta kompaniyalari, davlat tashkilotlari hamda kooperativlar tomonidan amalga oshiriladi. Xususiy va davlat sug'urta tashkilotlari sug'urta badallari hisobidan to'plangan mablag'larni milliy va xalqaro miqyosda daromadli sohalarga yo'naltirish orqali o'z daromadlarini oshirishga intiladi hamda, asosan, moliyaviy jihatdan barqaror hamkorlarni sug'urtalaydi. Kooperativ sug'urta tashkilotlari esa foyda olishni asosiy maqsad qilib qo'ymagan holda kooperativ a'zolarining ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirilgan bo'lib, barcha fermerlarni istisnosiz qabul qiladi va shartnomada belgilangan holatlarda sug'urta tovonini kafolatlaydi. Kooperativ sug'urta tizimining barcha a'zolar tomonidan nazorat qilinishi uning barqaror va oqilona rivojlanishiga xizmat qiladi. Badallarning nisbatan pastligi esa kooperativ sug'urta tashkilotlarining sug'urtalanuvchilar uchun jozibadorligini oshirib, ularning milliy sug'urta bozoridagi raqobatbardoshligini kuchaytiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sug'urta sohasi jahon miqyosida iqtisodiyotning eng integratsiyalashgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Rivojlangan mamlakatlarda sug'urta bozorlari allaqachon yetuk rivojlanish bosqichiga yetgan bo'lib, ushbu bozorlarda sug'urta xizmatlariga bo'lgan talabning jadal oshishi nisbatan cheklangan. Aksincha, rivojlanayotgan va o'tish iqtisodiyotiga ega mamlakatlarda sug'urta tizimi hanuz shakllanish jarayonida bo'lib, raqamli texnologiyalar, zamonaviy moliyaviy vositalar hamda institutsional infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi bilan tavsiflanadi. Shu bilan birga, mazkur mamlakatlarda sug'urta mukofotlari tushumlarining sug'urta to'lovlariga nisbatan yuqori bo'lishi sug'urta bozorida barqaror o'sish tendensiyasi mavjudligini ko'rsatadi.

Polsha sug'urta bozorida Sug'urtalanuvchilar vakili, Sug'urta kafolat fondi hamda Sug'urta ta'limi fondi kabi muhim institutlar faoliyat yuritadi. Ushbu institutlar sug'urtalanuvchilar huquqlarini himoya qilish, sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash hamda aholining sug'urta madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. O'z navbatida, AQSh sug'urta bozori shtatlar darajasida tartibga solinadi va sug'urta kompaniyalari ko'p funksiyali moliyaviy-kredit institutlar sifatida faoliyat yuritadi. Mazkur bozorda hayotni sug'urtalash sug'urta xizmatlarining eng ommabop turlaridan biri hisoblanadi.

Xorijiy tajriba shuni ko'rsatadiki, sug'urta bozorining muvaffaqiyatli rivojlanishi institutsional barqarorlik, moliyaviy kafolatlar hamda aholining sug'urta madaniyati darajasi bilan chambarchas bog'liqdir. Shu sababli, rivojlanayotgan mamlakatlar, jumladan O'zbekistonda ham sug'urta bozorini rivojlantirish jarayonida mazkur institutlarni joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Xususan, sug'urtalanuvchilar huquqlarini himoya qilish instituti tashkil etilib, sug'urta xizmatlaridan foydalanuvchilarning murojaat va shikoyatlarini ko'rib chiqish, shuningdek, sug'urta sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlarni ekspertizadan o'tkazish imkoniyati yaratilishi lozim. Shuningdek, Sug'urta ta'limi fondini tashkil etish aholining sug'urta madaniyatini rivojlantirish hamda sohadagi ilmiy-tadqiqot loyihalarini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Mazkur fond faoliyati orqali aholining sug'urta xizmatlariga bo'lgan qiziqishi oshib, sug'urta bozorida talabning barqarorligi ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Polsha Respublikasi. 2003-yil 22-maydagi "Sug'urta nazorati, pensiya nazorati hamda Sug'urtalanuvchilar vakili to'g'risida"gi Qonuni.
2. Polsha Respublikasi. 2003-yil 22-maydagi "Majburiy sug'urta, Sug'urta kafolat fondi va Polsha transport sug'urtachilari byurosi to'g'risida"gi Qonuni.
3. Outreville, J.F. Theory and Practice of Insurance. – Boston: Kluwer Academic Publishers, 1998. – 412 p.
4. Bland D. Insurance: Principles and Practice. – London: Routledge, 2016. – 368 p.
5. Lee H., Yong Z., Lim Q. Insurance Development and Economic Growth: Evidence from Developed Countries // Journal of Risk and Insurance. – 2019. – Vol. 86, No. 3. – P. 567–589.
6. Häusler G. The Insurance Industry and Financial Stability // IMF Working Paper. – Washington, 2004. – No. 04/123. – P. 1–28.
7. Swiss Re Institute. World Insurance: Global Insurance Market Trends. – Zurich: Swiss Re, 2023. – 52 p.
8. Denkowska A., Wanat S. Development of Insurance Markets in the European Union // European Research Studies Journal. – 2020. – Vol. 23, No. 2. – P. 45–60.
9. Wanat S. Social Role of Insurance Services in Developed Countries // European Research Studies Journal. – 2020. – Vol. 23, No. 2. – P. 55–62.

10. Quan Z., Liu Y., Zhang H. InsurTech and Digital Transformation of Insurance Services // Finance Research Letters. – 2024. – Vol. 56. – P. 1–9.
11. Stigler M., Lobell D. Index Insurance and Risk Management in Developed Economies // American Journal of Agricultural Economics. – 2020. – Vol. 102, No. 5. – P. 1234–1250.
12. Omrani H., Shahabadi A., Emami K. Insurance Market Development and Financial Stability // Journal of Economic Studies. – 2022. – Vol. 49, No. 4. – P. 789–805.
13. Bahodirov B. Sug'urta bozorini tartibga solishda xorijiy tajriba // Iqtisodiyot va moliya. – Toshkent, 2022. – № 3. – B. 45–52.
14. Ismatullayeva M. Sug'urta xizmatlarini diversifikatsiya qilishning xorijiy tajribasi // Iqtisodiy islohotlar. – Toshkent, 2023. – № 4. – B. 88–94.
15. Darxanova U. Sug'urta institutlarining iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashdagi roli // Ilmiy-amaliy iqtisodiyot jurnali. – Toshkent, 2020. – № 1. – B. 101–107.
16. CoinLaw.io. Moliya, kriptoalyuta va tartibga solish sohalariga oid tahliliy axborot platformasi.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100